Laikas yra K□□□a

Laikas yra elementas, nepavaldus trims gu□oms, bet iš tiesų gali veikti gu□as. Jis aukščiau materialios gamtos ir priverčia materiją kisti. Jis yra impersonalus K□□□os aspektas, apie kurį Pats K□□□a kalba „Bhagavad-gītoje“, 11.32:

śrī-bhagavān uvāca
kālo 'smi loka-k□aya-k□t prav□ddho
lokān samāhartum iha prav□tta□
□te 'pi tvā□ na bhavi□yanti sarve
ye 'vasthitā□ pratyanīke□u yodhā□

„Aukščiausias Dievo Asmuo tarė: Aš esu Laikas, didysis pasaulių griovėjas. Aš atėjau čia, kad sunaikinčiau visus žmones. Išskyrus jus (Pā□□avus), visi kariai abiejose pusėse bus nužudyti.“

Įdomu tai, kad „Bhagavad-gītoje“, 9 skyriuje K□□□a kalba apie materialią gamtą kaip Savo nuosavybę, kuri visiškai paklūsta Jam. Tačiau čia K□□□a sako, kad Jis Pats yra laikas. Tokiu būdu laikas užima ypatingą padėtį Dievo kūrinijos schemoje.

„Śrīmad-Bhāgavatam“, 10.51.19

kālo balīyān balinā□
bhagavān īśvaro 'vyaya□
praj□ kālayate kri□an
paśu-pālo yathā paśūn

„Neišsenkantis laikas, stipresnis už stipriausius yra Pats Aukščiausiasis Dievo Asmuo. Kaip piemuo, genantis gyvulius savo valia, Jis stumdo mirtingąsias esybes Savo žaidimo dėlei.

Laikas yra Dievo galia

Laikas yra Dievo valia, pasireiškianti kaip chronologija. Jis patiriamas įvairiausiais būdais, tarp jų ir kaip liūdesys bei baimė.

Laikas yra 25-tas elementas

„Śrīmad-Bhāgavatam“, 3.26.15

etāvān eva sa khyāto
brahma a sa-gu asya ha
sanniveśo mayā prokto
ya kāla pañca-vi śaka

Visa tai laikoma Brahmanu, pasireiškiančiu materialiomis savybėmis (sagu a). Jungiantis elementas, suvokiamas kaip laikas, yra dvidešimt penktasis elementas.

Laikas yra išorinis Dievo pavidalas

„Śrīmad-Bhāgavatam“, 3.26.18

anta puru a-rūpe a
kāla-rūpe a yo bahi
samanvety e a sattvānā
bhagavān ātma-māyayā

Apreikšdamas savo galias Aukščiausiasis Dievo Asmuo suderina visus šiuos skirtingus elementus, visa ko viduje būdamas Aukščiausia siela, o anapus visko - laiku.

Laikas yra impersonalus Dievo pasireiškimas

„Śrīmad-Bhāgavatam“, 10.71.8: „Iš tiesų, Tu kuri ir naikini visą kosminę kūriniją. Viešpats Brahma ir Viešpats Śiva yra tik paviršutiniškai regimos priežastys. Kūrimą ir palaikymą iš tiesų atlieka nematomas laiko faktorius, kuris yra Tavo impersonali apraiška.“

Čia žodžiai „tava kālasyārūpi□o nimittam" reiškia „Tavo laiko galia, neturinti pavidalo, yra betarpiška priežastis.“ Čia žodis laikas yra kilmininko linksnyje.

Laikas yra materialus elementas

Kad laiko prigimtis yra materiali, patvirtina šie „Śrīmad-Bhāgavatam“, 10.63.26 žodžiai: „Materialiame kūne vyksta trijų materialios gamtos gu□ų veiksmai ir atoveiksmiai. Laiko faktorius yra pats svarbiausias elementas ir yra aukščiau kitų, nes materialią kūriniją sužadina būtent laikas. Taip atsiranda gamtos reiškiniai, ir kai tik atsiranda gamtos reiškiniai, pasidaro regima ir materiali veikla. Dėka šios materialios veiklos gyva esybė įgyja pavidalą. Ji įgyja individualią prigimtį, supakuotą subtiliame ir grubiame kūnuose, padarytuose iš gyvybės orų, klaidingo ego, dešimties juslinių elementų, proto ir penkių grubių elementų. Tuomet šie sukuria kūną, vėliau tampantį įvairių kitų kūnų priežastimi. Keliaujanti siela įgyja juos vieną po kito ir vėl palieka. Visi šie materialūs reiškiniai yra Tavo materialios energijos bendri veiksmai. Tavęs neveikia įvairių elementų veiksmai ir atoveiksmiai, Tu esi šios išorinės energijos priežastis, Tu esi transcendentiškas tokiems materialios energijos postūmiams, todėl Tu esi aukščiausioji ramybė. Tu esi laisvės nuo materialios taršos paskutinis žodis. Todėl aš priėmiau Tavo lotosinių pėdų prieglobstį, atsisakęs visų kitų prieglobsčių.“

Materiali laiko prigimtis taip pat aprašyta šiais „Śrīmad-Bhāgavatam“, 10.3.26 žodžiais: „O materialios energijos pradininke, ši nuostabi kūrinija veikia valdoma galingo laiko, kuris dalinamas į sekundes, minutes, valandas ir metus. Šis laiko elementas, kuris tęsiasi milijonus metų, yra kitas Viešpaties Vi□□u pavidalas. Dėl savo žaidimų Tu elgiesi kaip laiko valdovas, tačiau Tu esi visos geros sėkmės šaltinis. Todėl aš visiškai atsiduodu Tavo viešpatystei.“*

Dievas nėra laiko įtakoje

Šie du posmai patvirtina, kad Aukščiausiasis Dievo Asmuo nėra pavaldus laikui. Tai taip pat patvirtina Viešpats Kapiladeva šiais žodžiais („Śrīmad-Bhāgavatam“, 3.26.15-16): Jungiantis elementas, suvokiamas kaip laikas, yra dvidešimt penktasis elementas. Aukščiausiojo Dievo Asmens įtaka yra juntama per laiko faktorių, kuris sukelia mirties baimę paklaidintoms sieloms, susilietusioms su materialia gamta ir turinčioms klaidingą ego.*

Žodžiuose "tat-kālānugu□a□" („Śrīmad-Bhāgavatam“, 7.1.8), žodis „anugu□a“ reiškia tarną arba atspindį. Tad materialus laikas yra materialių gu□ų tarnas arba jų atspindys. Todėl materialus laikas tiesiogiai nėra tas pats kas ir materialios gu□os.

Dievas kontroliuoja laiką

„Śrīmad-Bhāgavatam“, 7.1.11-12:

„O didysis karaliau, Aukščiausiasis Dievo Asmuo, dvasinės ir materialios energijos valdovas, kuris tikrai sukūrė visą kosmosą, sukuria laiko faktorių, leisdamas materialiai energijai ir gyvai esybei veikti laiko rėmuose. Tokiu būdu Aukščiausiasis Asmuo niekuomet nepavaldus laiko faktoriui ar materialiai energijai.

O karaliau, šis laiko faktorius skatina sattva-guną. Tad, nors Aukščiausiasis Viešpats yra valdovas, Jis prielankus pusdieviams, kuriuos dažniausiai veikia sattva-gua. Tuo metu demonai, kuriuos veikia tamo-gua, yra sunaikinami. Aukščiausiasis Viešpats pastūmėja laiko faktorių elgtis įvairiais būdais, bet Pats niekuomet nėra šališkas. Jo veikla yra šlovinga. Todėl Jis vadinamas Urušravā.“

Čia žodžiai „satya-kṛt“ reiškia „pasinaudojęs savo asmeninės galios žaidimais, Jis apreiškia tikrą veiklą, vedančią link aukščiausio gyvenimo tikslo“, o „kālam-sṛjati“ reiškia, kad Jis pats apreiškia laiką.“

Kadangi Jis yra laiko valdovas (īśitā), būtent Aukščiausiasis Viešpats gina bhaktus ir naikina demonus.

Tai, kad Aukščiausiasis Dievo Asmuo yra pirmapradė laiko ir materialaus pasaulio priežastis, patvirtina taip pat šie žodžiai iš „Śrīmad-Bhāgavatam“, (2.6.42):

„Kāraṇārṇavaśāyī Viṣṇu yra pirmasis Aukščiausiojo Viešpaties pasireiškimas. Jis yra amžinojo laiko, erdvės, priežasčių ir pasekmių, proto, elementų, materialaus ego, gamtos gunų, juslių ir Viešpaties visatos pavidalo šeimininkas. Jis taip pat yra Garbhodakaśāyī Viṣṇu, gyvų esybių, judančių ir nejudančių, visumos šeimininkas.“

Laiko vaidmuo kaip pradžia ir pabaiga yra gana gerai suprantami, tačiau yra kiti, mažiau

suprantami laiko aspektai, kurie minimi „Bhagavad-gītoje“, 11 skyriuje, 33 ir 34 posmuose: „Nugalėk savo priešus ir mėgaukis klestinčia karalyste. Mano sumanymu jie jau mirę, ir tu, o Savyasācī, gali būti tik instrumentas šiame mūšyje. Dro□ą, Bhī□mą, Jayadrathą, Kar□ą ir kitus didžiuosius karžygius Aš jau sunaikinau.“ Laiko ir chronologijos prigimtį padeda suprasti įsigilinimas, kaip mąstymas, pojūčiai ir valia susiję su bet kokiu veiksmu. Bet koks veiksmas pirmiausiai turi būti inicijuotas mintiniame (astraliniame) lygmenyje, kuris dar vadinamas eterio lygmeniu. „Śrīmad Bhāgavatam“, 3.26.33-34 posmai teigia, kad eteris (erdvė) yra aplinka, kurioje atsiranda subtilios formos ir kuris yra veiklos laukas prānai, jutimams bei protui.

K□□□os valia kai kurie įvykiai jau gali būti įvykę (nulemti), nors mūsų požiūriu jie dar atsitiks ateityje. Laikas materialiame pasaulyje susideda iš dabarties, ateities ir praeities. Jis turi trukmę, spartą bei kitus aspektus. Jis yra visatos kūrimo ir naikinimo priežastis. Laikas yra tarsi besisukantis ratas, kurio stipinai yra sekundės, valandos, dienos, metai, epochos. Laiką kontroliuoja tik Vi□□u, todėl K□□□a sako, kad Jis Pats yra laikas. Laikas yra amžinas ir galingas Viešpaties pasireiškimas. Laikas egzistavo prieš sukuriant materialų pasaulį. Materialiame pasaulyje nėra vietos, kur neveiktų laikas. Tačiau šis laikas neturi galios dvasiniame pasaulyje, todėl jis vadinamas materialiu faktoriumi („Śrīmad Bhāgavatam“ 5.11.11), nors neatsirado iš materijos.

Egzistuoja taip pat dvasinis laikas. „Brahma sa□hitā“ (5.56) aprašo dvasinį pasaulį kaip vietą, „kur transcendentinio laiko egzistencija amžina, kur laikas visuomet yra dabartis, be praeities ir ateities, ir todėl neturi savybės prabėgti net trumpiausią akimirką.“

Laiko tėkmė

Vakariečių samprata apie laiko tėkmę yra tiesinė. Tai reiškia, jog įvykiai ar situacijos šioje visatoje nesikartoja. Laikas visuomet juda pirmyn. Tai progresyvaus laiko samprata.

Įvairūs filosofai pateikė ir kitokias laiko sampratas. Viena iš jų yra spiralinio laiko idėja. Pagal ją įvykiai ar situacijos šiame pasaulyje kartojasi, bet vis aukštesniu lygiu. Tai taip pat progresyvaus laiko samprata.

Vedų požiūriu laiko tėkmė yra ciklinė. Tai reiškia, kad įvykiai ir situacijos šiame pasaulyje kartojasi. Nors įvairių ciklų metu detalės gali skirtis, esmė lieka ta pati. Vedos pateikia regresyvaus laiko sampratą. Viskas prasideda nuo tobulos tvarkos, kuri laikui bėgant prastėja. Galiausiai viskas sugriūna ir prasideda vėl iš naujo.

Laiko periodai

Pusdievių para yra žmonių metai. Kai saulė krypsta į šiaurę (pradedant Kalėdomis), laikotarpis vadinamas uttarāya□a, pusdieviams yra diena. Kai saulė krypsta į pietus (pradedant Joninėmis), vadinama dak□i□āyana, pusdieviams ateina naktis.

Satya (k□ta) yuga

Trunka 4800 pusdievių metų arba 1.728.000 žmonių metų.

Žmonės šioje epochoje gyvena 100.000 metų.

Yuga dharma – meditacija arba a□□ānga yoga, susidedanti iš 8 dalių.

Yuga avatāra – vardu Śukla (baltas).

Epochos požymiai – žmonės ramūs, draugiški, nepavydūs ir natūraliai pasinėrę į K□□□os sąmonę. Nėra var□ų (4 socialinių luomų), yra tik paramaha□sos – tobuli išminčiai. Nėra pusdievių garbinimo. Visi garbina tik K□□□ą.

Treta yuga

Trunka 3600 pusdievių metų arba 1.296.000 žmonių metų.

Gyvenimo trukmė Treta yugoje – 10.000 metų.

Yuga dharma – yajña – aukų atnašavimai.

Yuga avatāra – vardu Rakta (raudonas). Praėjusioje treta yugoje avatāra buvo Viešpats Rāmacandra (? - reikia šaltinio). Jis buvo tamsiai mėlyno lotoso (indranīla) spalvos.

Žmonės šioje epochoje labai religingi. Jie stengiasi suvokti K□□□ą, todėl griežtai seka Vedų principais.

Dvāpara yuga

Trunka 2400 pusdievių metų arba 864.000 žmonių metų.

Žmonių gyvenimo trukmė – 1000 metų.

Yuga avatāra – vardu Śyāma (tamsiai mėlynas). Pastaba: kitose dvāpara yugose prieš K□□□os atėjimą yuga avatāra buvo truputį žalsvas.

Yuga dharma – arcana – Dievybių garbinimas.

Epochos požymiai: žmonės turi visas mirtingųjų silpnybes, tačiau yra labai smalsūs ir nori pažinti Absoliučią Tiesą. Todėl jie garbina K□□□ą kaip karalių, sekdami Vedų ir tantrų nurodymais.

Kali yuga

Trunka 1200 pusdievių metų arba 432.000 žmonių metų.

Žmonių gyvenimo trukmė – 100 metų.

Yuga dharma – harināma sa□kīrtana – kolektyvinis šventų vardų giedojimas.

Yuga avatāra – vardu Pīta (geltonas arba aukso spalvos). Kali yugoje Viešpaties inkarnacija yra slapta. Tai reiškia, kad Viešpats ateina kaip bhaktas ir Savo pavyzdžiu moko atsidavimo tarnystės. Paprastai Kali yugoje ateina Vi□□u inkarnacija, tačiau kartą per Brahmos dieną nužengia Pats K□□□a, kaip Śrī K□□□a Caitanya Mahāprabhu.

Kali jugos požymiai: žmonės gyvena trumpai, jie vaidingi ir tingūs, suklaidinti ir jiems nesiseka, o be to jie visuomet nelaimingi. Kali amžius yra trūkumų vandenynas. Tačiau Kali yugoje yra vienas privalumas – paprasčiausiai giedant šventus vardus galima pasiekti išsivadavimą.

Iš viso catur yuga (arba divya yuga) trunka 12000 pusdievių metų, kitaip 4.320.000 žmonių metų arba dešimt kartų ilgiau nei Kali yuga. Natūrali yugų seka yra Satya, Dvāpara, Treta ir Kali, tačiau kartais (mūsų atveju), Dvāpara ir Treta yuga susikeičia vietomis. Tuomet K□□□a – visų inkarnacijų – šaltinis nužengia pats.

1000 catur yugų, tai yra 4.320.000.000 metų, sudaro vieną Brahmos dieną. Tiek pat trunka jo naktis.

Per vieną Brahmos dieną pasikeičia 14 Manu, todėl vienas Manu gyvena 308.571.428 metų. Tai reiškia, kad per vieno Manu valdymo laikotarpį pasikeičia 71 catur yuga. Kiekvieno Manu valdymo laikotarpiu pasikeičia dangaus administracija, keičiasi 7 išminčiai, o taip pat kiekvieną catur yugą keičiasi ir Vedų sudarytojas – Vedavyāsa.

Brahmos metai trunka 360 dienų, o Brahmos gyvenimas – 100 metų. Žemiškais metais Brahmos gyvenimo trukmė yra 1 Brahmos diena x 360 dienų metuose x 100 metų = 311.040.000.000.000 Žemės metų. Tiek trunka vienas Vi□□u iškvėpimas. Lygiai tiek pat trunka ir Višnu įkvėpimas, kurio metu materialus pasaulis yra neišreikšto pradinio būvio.

Laiko reliatyvumas

Laikas nevienodai teka skirtingose planetinėse sistemose. Visos gyvos būtybės, tiek Brahmā, tiek skruzdėlė, turi apytiksliai vienodą subjektyvią gyvenimo trukmę. Tačiau Brahmos buveinėje laiko tėkmė pati lėčiausia, Indralokoje spartesnė, Žemėje dar greitesnė, o pragaro planetose

greičiausia. Laiko reliatyvumą iliustruoja istorija apie karalių Revatą, kuris su dukra atvyko pas Brahmą, prašydamas surasti jo dukrai tinkamą jaunikį. Per tas kelias akimirkas, kurias jis sugaišo, laukdamas Viešpaties Brahmos audiencijos, Žemėje pasikeitė daugybė yugų, o žmonių gyvenimo trukmė bei ūgis sumažėjo. Revatai vis dėlto pasisekė, nes jis ištekino savo dukrą už Viešpaties Balarāmos, kuris, pamatęs tokią aukštą merginą iš Satya yugos, nesutriko ir, užmetęs plūgą jai ant sprando, pritraukė ją prie žemės.